

Ambitieuze NDFF is niet databank die zij wil zijn

De Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) is in januari van dit jaar opengesteld voor iedereen, maar daar blijft verzet tegen en nog niet alles is te zien. Bovendien zijn bepaald niet alle ruim 200 miljoen waarnemingen van hoge kwaliteit. Wel zijn er heel veel leveranciers van waarnemingen, van hobbyisten tot commerciële bureaus. Dankzij hun inbreng groeit de NDFF steeds meer. Dat stimuleert de partijen achter de NDFF, die menen dat het een internationaal benijde database is. Zij willen nog verder groeien.

Vlak voor de val van het laatste kabinet-Rutte was er zelfs even sprake van om het budget van de NDFF op te schalen van een kleine €5 miljoen naar meer dan €24 miljoen per jaar. Daarvan lijkt nu geen sprake meer, maar de ambitie om de databank zo compleet mogelijk te maken blijft. Dat blijkt uit openbare stukken en uit een grote hoeveelheid documenten die zijn vrijgegeven met een beroep op de Wet open overheid (Woo). Deze laatste geven een inzicht in met name de discussies tussen ambtenaren en beleidsmedewerkers van natuurorganisaties en terreinbeheerders gedurende de periode van 2015 tot en met 2024. Politici deden amper mee.

KWALITEIT MINDER BELANGRIJK

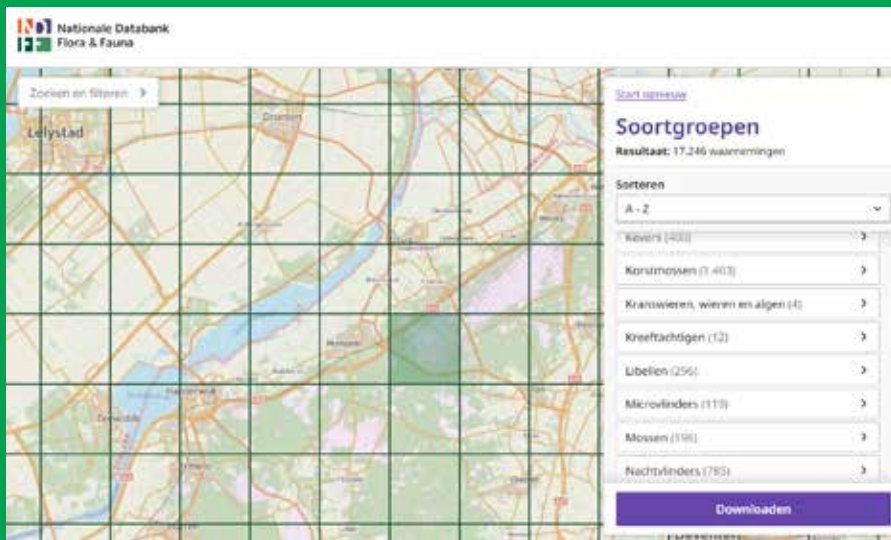
Opvallend is dat de discussies vooral gingen over behoud en uitbreiding van de hoeveelheid waarnemingen en over de bescherming daarvan, maar vrij zelden over de kwaliteit. Ook in externe onderzoeken door bijvoorbeeld Bureau Berenschot gaat het daar heel weinig over. Wanneer het wel gaat

over de kwaliteit van de verzamelde data, wordt evenwel meteen duidelijk dat daar een brede zorg ligt. Veel burgerwaarnemingen via de website www.waarneming.nl (goed voor een hoog percentage) ontberen belangrijke informatie over de context van de waarneming, bijvoorbeeld of een vogel of dier slechts passeerde, ergens foerageerde of leek te leven. Ook de zogenaamde NEM-waarnemingen (meest van soortenorganisaties zelf) zijn vaak incompleet, zo wordt intern opgemerkt.

Een groot deel van de burgerwaarnemingen betreft bovendien bijzondere soorten, wat vertekening oplevert. Een willekeurige blik in de genummerde geo-vakken in de NDFF-databank bevestigt dat. Een vak op het Kampereiland bij het Ketelmeer levert bijvoorbeeld 245 waarnemingen op van de visarend en slechts 2 van de grauwe gans, terwijl een vak op de Veluwe een groot aantal zwarte spechten oplevert en amper merels.

De beheerders van de NDFF kennen deze kritiek en proberen die op de website ervan te pareren met de te-

Ecologen en burgerwaarnemers leggen hun veldwaarnemingen vast in de NDFF-databank.
Foto: Shutterstock / Intreegue Photography

Voor ieder vak zijn de natuurgegevens te downloaden. Vooral gegevens over zeldzame soorten zijn verzameld, over algemene soorten is veel minder te vinden.

genwerping dat de waarneming zelf belangrijker is dan het aantal. Ook de woordvoering benadrukt dat. Toch schuurt het intern ook bij de NDFF-partners dat er geen evenwichtige en of representatieve weergave is van typische soorten flora en fauna. “Een correcte waarneming van straatgras is ook waardevol, als dat een goede waarneming is,” zo valt te lezen in een verslag over deze materie.

LEVERANCIERS VAN GEGEVENS

Terwijl meer dan 90% van de financiering van overheden komt (als Staatsbosbeheer en subsidies worden meegeteld, nog meer), komen de meeste waarnemingen dus binnen van burgers en de zogenoemde ‘soortenorganisaties’, zoals de Sovon (vogels), de Vlinderstichting, Floron en de Zoogdierverseniging.

Ook overheden, zoals waterschappen en gemeenten, worden geacht om waarnemingen te leveren. Zelfs ‘groene bureaus’ (commerciële adviesbureaus) worden erbij betrokken. Gek genoeg stuitte een aanbod van de jagersvereniging (KNJV) om eveneens mee te doen op weerstand, vooral van de soortenorganisaties. Mede dankzij een inmiddels bewezen betere telmethode (’s nachts met een warmtebeeldcamera) voor onder meer hazen, ontwikkeld door de jagersvereniging zelf en gevalideerd via een onderzoek van Hogeschool Larenstein, krijgt de KNJV nu wel voet aan de grond bij het CBS, maar er wordt nog onderhandeld met de NDFF.

VERZET TEGEN OPENHEID

De soortenorganisaties zien het grootste deel van de waarnemingen als hun eigendom en gebruiken dit argument binnen de NDFF vaak als drukmiddel in discussies, zo blijkt uit de stukken. Vanuit die positie zijn zij ook degene die jarenlang - en nu nog - meer openheid hebben tegengehouden. Een groot deel van de discussie tussen de NDFF-partijen cirkelde rond dit thema. Van haar kant heeft met name de Rijksoverheid vanaf het begin, en sinds de oprichting van de Gegevens Autoriteit Natuur, de voorloper van de NDFF, het belang van open data benadrukt.

Verzet tegen te veel openheid is niet helemaal onbegrijpelijk, want bijzondere soorten moeten worden beschermd tegen verstoring. De grote vraag is en blijft wel: tot hoe ver? Hoe lang moet de lijst van bijzondere soorten worden en hoe ver moet vervaging van data gaan? In rechtszaken tussen bijvoorbeeld activistische groepen en individuele ondernemers die vechten voor hun bedrijf moet wel helder kunnen worden dat een bedreigde soort er ook echt is en niet alleen maar voor eventjes. Maar de soortenorganisaties houden het been stijf, en met succes. Dat blijkt uit navraag over het IPO-standpunt. Als beheerder vindt het IPO dat alleen de rechter de precieze data mag inzien.

POLITIEK OP AFSTAND GEHOUDEN

Zelfs Tweede Kamerleden en hun medewerkers worden het liefst op

afstand gehouden, zo blijkt uit enkele situaties in de afgelopen jaren, hoewel dit tot hevige interne discussie leidde. Er werd gesteld dat de NDFF niet in de greep van de politiek mocht komen.

Opmerkelijk is dan weer wel dat rond dezelfde tijd ook werd geopperd vanuit met name de soortenorganisaties om de NDFF aan te vullen met gegevens over ‘drukfactoren’. Dat kreeg geen vervolg, maar de toevoeging van vegetatie- en habitatkaarten werd later wel weer zinvol bevonden.

En hoewel de NDFF lang ontoegankelijk was voor derden, mochten bijvoorbeeld de groene adviesbureaus er wel in grasduinen voor het opstellen van de laatste reeks natuurdoelanalyses, wat er volgens de Woo-stukken soms toe leidde dat de NDFF voor deze (bureau)studies werd gebruikt als ‘datadump’.

SUBSIDIELOBBY

Behalve over openbaarmaking en het onderbrengen van de NDFF bij een veilige partij, ging in de voorbije 10 jaar ook veel overlegtijd op aan de financiering. Steeds bleek de subsidiëring te krap om de database overeind te houden, tot de laatste twee kabinetten-Rutte. Toen kwam een meerjarenfinanciering op gang met een ruimer budget. Dat ging van ruwweg 2 miljoen euro in combinatie met betaald gebruik naar 5 miljoen euro in 2024.

Tegen het einde van het laatste kabinet-Rutte stelde minister Christianne van der Wal een budget voor van 73 miljoen euro voor 3 jaar en gratis gebruik. Dat veel hogere budget kwam er niet, wel de gratis openstelling. Ondertussen blijven de NDFF-partners lobbyen voor meerjarige subsidie. Het liefst via zogeheten SPUK-gelden. Die lopen langjarig, bijvoorbeeld ook voor grondverwerving, en worden in beginsel alleen binnen het IPO besproken, niet in de Tweede Kamer of de Provinciale Staten, en gelden dus als relatief zeker. ■